

Beslut om revidering av syfte, föreskrifter och skötselplan för naturreservatet Grössjön i Umeå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Namn	<i>Grössjön</i>
Kommun	<i>Umeå</i>
Läge	<i>6 km SO Umeå centrum. Topografisk karta 20K NV. Ekonomisk karta Umeå 20K 6e.</i>
Gräns	<i>Reservatets gräns enligt bilaga 1.</i>
Fastigheter	<i>Umeå kommun se bilaga 1</i>
Areal	<i>238.2 ha</i>
Därav landareal	<i>222.7 ha</i>
Naturtyper:	
Skog - äldre	<i>91.0 ha</i>
Skog - yngre	<i>47.9 ha</i>
Våtmarker och sumpskog	<i>83.5 ha</i>
Vatten	<i>15.5 ha</i>
Täktområde	<i>0.3 ha</i>
Förvaltare	<i>Umeå kommun</i>

Umeå kommun beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) om nytt syfte, nya föreskrifter och ny skötselplan för Grössjöns naturreservat, se bifogad karta, bilaga 1.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar kommunen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd fastställer kommunen bifogad skötselplan, bilaga 2.

I enlighet med 2§ ska Umeå kommun, genom den nämnd som kommunfullmäktige ger uppdraget till, vara förvaltare av reservatet.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

I och med att detta beslut vinner laga kraft upphör Umeå kommuns beslut KS000529/1996 från den 1997-03-11 att gälla.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer såsom lövrika barrnaturskogar, hållmarkstallskogar, rikkärr och värdefulla våtmarker i ett stort sammanhängande naturlandskap med ostörd karaktär. Syftet är också att återskapa och återställa värdefulla naturmiljöer samt att vårda och bevara den biologiska mångfalden knuten till dessa miljöer. Inom ramen för bevarandet av naturmiljöer ska reservatet också tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Syftet ska i huvudsak uppnås genom att skogsmark och övriga naturmiljöer utvecklas fritt genom intern dynamik. Inom vissa delar av reservatet ska syftet uppnås genom metoder som gynnar utveckling av löv, naturvårdsbränning eller metoder som efterliknar brand för att utveckla naturvärden. Hydrologiskt påverkade våtmarker och vattendrag ska kunna återställas. Invasiva och främmande arter som påträffas inom reservatet ska tas bort. Åtgärder vidtas för att underlätta för allmänhetens friluftsliv.

Skälen för beslutet

Grössjön är ett stort skogsmyrkomplex med mycket höga värden kopplat till natur, geovetenskap och friluftsliv. Reservatet är ett varierat skogsområde, med naturskogstypad tallskog och högproduktiv grannaturskog och värdefulla våtmarker med bland annat förekomst av rikkärr. På grund av detta är fågellivet rikt. Det finns gamla tallar och granar, död ved, riklig hänglavs-förekomst och inslag av grova aspar och andra lövträd. Den högproduktiva tallskogen är prioriterad skogstyp enligt nationell och regional strategi för skydd av skog vilket stärker områdets bevarandevärde. Storleken, orördheten och områdets höga naturvärden kopplade till bland annat den rika hänglavsfloran och de många fynden av sällsynta och rödlistade arter samt förekomster av ett rikkärr i ett så pass kustnära läge i länet är ovanligt och mycket skyddsvärt. Genom beslutet förbättras förutsättningarna för bevarande och utveckling av Grössjöns naturmiljöer, med därtill hörande strukturer, processer och arter. Genom beslutet bevaras också områdets landskapsformer och möjligheten att uppleva ett i huvudsak obrutet och opåverkat naturlandskap i tätortsnära miljö.

Reservatsföreskrifter

För att uppnå syftet med reservatet gäller följande föreskrifter.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Det är förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning som till exempel mast, vindkraftverk eller stängsel,
2. bygga om eller ändra befintlig byggnads- eller anläggningskonstruktion, funktion eller användningssätt,
3. anlägga bilväg, campingplats, uppställningsplats för fordon eller infartsparkering.
4. bedriva täkt i någon form eller annan verksamhet som förändrar marktopografi eller dräneringsförhållanden som till exempel grävning, plöjning, sprängning, borrhning, schaktning, dikning, rensning eller utfyllning,
5. tippa, dumpa eller anordna upplag,
6. bedriva verksamhet som förändrar vattenflöde eller botten-topografi som till exempel dämning eller reglering,

7. utföra skogsbruksåtgärder som till exempel att plantera, så, avverka, flytta, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande,
8. inplantera för området främmande djur, växter eller andra organismer,
9. framföra motordrivet fordon, med undantag för uttransport av fällt högvilt eller transporter vid räddningstjänst.
10. släppa ut eller sprida gifter, vådliga ämnen, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, jordförbättringsmedel, kalk eller växtnäringsämnen.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet, där inget annat anges avses hela reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser enligt Naturvårdsverkets riktlinjer,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. skötselåtgärder enligt skötselplan som sanering av främmande arter och hydrologisk återställning av våtmarker och vattendrag, naturvårdsbränning /åtgärder som efterliknar brand.
4. anläggning, utmärkning och underhåll av led och spång, samt skyltar, rastplats och vindskydd,
5. undersökning och dokumentation av områdets djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden,

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet.

Det är förbjudet att:

1. göra åverkan på berg eller mark, till exempel genom att elda, måla, borra, rista, hacka, gräva eller omlagra,
2. bryta kvistar, fälla eller på något sätt skada levande eller döda träd och buskar, gräva upp örter eller gräs, samt plocka eller insamla lavar, mossor, vedlevande svampar och insekter.
3. störa djurlivet, till exempel genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
4. framföra motordrivet fordon, tex skoter
5. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift och därmed jämförbar anordning.
6. tälta mer än ett dygn
7. framföra cykel
8. utöva större kommersiell besöksverksamhet
9. anordna orienteringstävlingar och andra tävlingar där mer än 50 deltagare har banor som avviker från befintliga spångade leder.

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för

a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut och som beskrivs i bifogad skötselplan,

b) Från ovanstående föreskrifter undantas endast arbetsföretag som kan behöva utföras för att sköta området naturvärden eller friluftsvärden. Föreskrifterna ska heller inte utgöra hinder att sköta kraftledningen genom norra delarna av området eller att sköta offentliga skidspår samt renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437).

Ärendets beredning

Kommunens intressen i området började redan i samband med generalplanen 1966 där det fanns ett intresse att bevara området naturvärden såsom intressant flora och rika fågelliv. I 1990 års översiktsplan redovisas Grössjön som "Område av sådant värde där särskilt skydd finns eller övervägs". Det kommunala intresset av ett bevarande av området konkretiserades 1991 i beslutet om att skydda området som interimistiskt naturreservat.

Kommunfullmäktige i Umeå beslutade 1997 om att området skulle vara naturreservat och att kommunen genom tekniska kontoret vara förvaltare. Under många år var förvaltningen under samarbete med Viva Resurs men mitten av 00-talet förändrades organisationen inom kommunen och samarbetet upphörde. Reservatets tillsyn och anläggningar har sedan dess varit eftersatta bland annat genom trasig spång och otillåtna grillplatser. På grund av reservats närhet till Umeå och att känslan av vildmark är påtaglig, utgör reservatet en lugn grön lunga i ett tätortsnära läge.

Reservatet är mycket populärt för motion och friluftsliv samt för naturintresserade vilket gör att reservatet behöver ha regelbunden tillsyn och ansvaret för förvaltningen är tydligt fördelat inom kommunen.

Sedan 2017 pågår en intern process på kommunen med en översyn av förvaltningen och tillsyn i reservatet. Revidering av reservatets föreskrifter och skötselplan är en del av översynen som möjliggör utökad lövskötsel och sanering av invasiva och främmande arter. Översynen innebär också att se över reservatets anläggningar. Umeå kommun har även upprättat ett åtgärdsprogram för vitryggig hackspett där Grössjöns lövrika skogar är en del av programmet. För att möjliggöra åtgärder i reservatet som gynnar vitryggig hackspett behöver skötselplanen revideras i skogar där det finns asp och sälj men där granen hotar att ta över lövbeståndet på sikt.

Motivering och bedömning

Grössjöns unika natur med skogsmyrkomplex och rikkärr i ett sådant kust- och tätortsnära läge är mycket värdefullt för den biologiska mångfalden samt för kommunens friluftsliv. Grössjöns våtmarker har mycket höga naturvärden klass 1 i länsstyrelsens våtmarksinventering pga av de ovanliga våtmarkstyperna Grössjön är en värdefull häckmiljö för våtmarksfåglar, bland annat sångsvan och småskrake.

Motiv för skyddet är att bevara och utveckla området helhetsvärden. Området natur har utvecklats relativt ostört under lång tid. För att området naturvärden ska bestå behöver det undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att naturvärdena fragmenteras och påtagligt skulle skadas).

Revideringen av naturreservatets föreskrifter och skötselplan tydliggör värdena i Grössjön och hur dessa värden ska bevaras. Kommunen bedömer att skogsbruk inte går att förena med ett bevarande av området höga naturvärden.

Grössjön är ett av Umeå kommuns naturreservat och är utpekat enligt översiktsplanen som ett naturområde av värde för friluftsliv och naturvård och beskrivs som ett stort och relativt opåverkat

område med gammelskog. Grössjön är ett tätortsnära reservat och lyfts även fram i ovan nämnda översiktsplan som ett område med höga geovetenskapliga värden.

Naturreservatet berör ett område som är av riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Reservatet berör även ett kärnområde som är av riksintresse för rennäringen (3 kap. 5 § miljöbalken). Umeå kommun bedömer att ovan nämnda riksintressen är förenliga med ett skydd av området. Umeå kommun bedömer att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Umeå kommun funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Områden med naturskog blir alltmer sällsynta i kommunen och att skydda dessa kvarvarande fragment av det ursprungliga skogslandskapet är avgörande för att bevara den biologiska mångfalden. Inom den naturgeografiska regionen (29a) där Grössjön är beläget utgör arealen formellt skyddad naturskog endast cirka 2,5 procent av den totala skogsmarksarealen. Naturreservat är en av de skyddsformer som bäst bevarar och utvecklar områdets värden på långsikt och stärker områdets naturvärden.

Umeå kommun bedömer att det finns stöd för att upphäva det tidigare beslutet som fattades enligt 7 § naturvårdslagen (1964:822) eftersom det tidigare beslutet ersätts av ett nytt beslut som innebär ett likvärdigt eller starkare områdesskydd. Det reviderade beslutet har tydligare föreskrifter vilket underlättar tillsyn och reservatsförvaltning. Tidigare beslut baseras på naturvårdslagen som 1998 ersattes av miljöbalken. Beslutet och föreskrifter blir i och med detta tydligare för besökare och förvaltningen tex att möjliggörs att sanera invasiva och främmande arter då det finns ett stort bestånd med jättebalsamin intill reservatets gräns.

Kommunen har även tagit fram ett lokalt åtgärdsprogram för vitryggig hackspett där Grössjön är ett av de utpekade områden för att utföra åtgärder som tex att gallra gran och skapa förutsättningar i yngre lövskog att utvecklas till naturliga lövskogsmiljöer med mycket död ved. Skötseln ökar även etablering av asp och sälg som annars utgör en bristvara i landskapet och i reservatet.

Där brand tekniskt inte är ett alternativ finns möjlighet att utföra åtgärder som efterliknar brand tex i ungskogen i reservatets norra del. Inom vissa delar av reservatet, där det tidigare har naturvårdsbränts kommer förslaget att vara att naturvårdsbränna även i framtiden om det bedöms som säkert. Säkerheten kring naturvårdsbränningar är mycket hög och detta utgör en viktig del i genomförandet av en naturvårdsbrand. Om naturvårdsbränning inte går att genomföra möjliggör det nya beslutet att utföra åtgärder som efterliknar brand i dessa områden tex genom katning. I övriga reservatet får skogen och den interna dynamiken utvecklas fritt.

Det har också gjorts en översyn av anläggningar i reservatets. Flera av anläggningarna är inte tillåtna eller ligger på olämpliga platser. I några områden i reservatet finns behov att utveckla anläggningar med hänsyn till områdets naturvärden tex anlägga rastplatser på hållmarker där allmänheten annars eldar direkt på hållmarken.

Ekosystemtjänster

Områdets värden genererar tjänster och produkter till oss människor som vi behöver för vår välbefinnande. Inom Grössjön finns strukturer som grova äldre träd, blåbärsris och svamp som ökar rekreativevärdet och ger möjlighet till återhämtning och inspiration. Även områdets storlek med avsaknad av vägar genererar också ekosystemtjänster som tystnad och känsla av vildmark som är viktigt för folkhälsan (attraktivitet). Av den anledning är motorfordon förbjudna i reservatet för

allmänheten och för att värdefulla livsmiljöer ska få utvecklas och verka så ostört som möjligt. Skulle motorfordon tillåtas som tex skoter skulle förmågan att producera ekosystemtjänster minska.

Störst förmåga har reservatet att producera livsmiljöer för hotade och ovanliga arter vilket är inom syftet med reservatet. Även resiliens (återhämtningsförmåga) och biologisk mångfald är viktiga ekosystemtjänster och viktiga förutsättningar för att producera sk kulturella ekosystemtjänster såsom återhämtning och inspiration. Reservatet bidrar även till motion i naturmiljö. Genetiskt material och lärande/undervisning är viktiga tjänster som reservatet tillhandahåller. Ser man till vilka strukturer som mest bidrar till ekosystemtjänster sammanhängande skog viktig (minst 10 ha) liksom äldre och bredkroniga träd, våtmarker, varierande natur som sammantaget bidrar till reservatets höga natur- och friluftsvärden.

Överensstämmelse med planer och strategier för skydd och förvaltning

Bevarandet av området ligger i linje med antagna kommunala och regionala strategier för skydd av skog och grön infrastruktur.

Gammal tallskog som finns inom reservatet är en prioriterad skogstyp för skydd enligt den regionala strategin för skydd. Prioriterade skogstyper är de skogstyper som Sverige har ett internationellt ansvar att bevara samt de skogstyper som bedöms vara underrepresenterade i formellt skyddade områden. Grössjön ligger inom utpekad gröninfrastruktur (grön korridor) enligt översiktsplanen för Umeå och sammanbinder områden med höga naturvärden inom Umeå kommun. Genom reviderade föreskrifter och skötselplan förstärks de ekologiska sambanden och möjliggör ett säkerställt friluftsliv för Umeås invånare.

Inslaget av äldre asp i området är särskilt värdefullt då reservatet ligger i ett utpekad värdeområde för vitryggig hackspett och är utpekad värdekärna för lövskog. Restaurering av rikkärret vid Blomstermyran är prioriterat i Västerbotten inom arbete med åtgärdsprogrammet för rikkärr. Inom reservatet finns även fornlämningar.

Förenlighet med miljömål och friluftsmål

Revidering av Grössjöns naturreservat stärker möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*. Vidare bidrar reservatet till att stärka möjligheterna att nå miljömålet *Myllrande våtmarker* genom att våtmarker med höga naturvärden ges möjlighet att restaureras och ges ett långsiktigt skydd. Reservatet bidrar dessutom till att stärka möjligheterna att nå miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv* genom att förekommande typiska arter ges ett långsiktigt skydd och invasiva arter bekämpas. Grössjön bidrar även till att stärka möjligheterna att nå de nationella friluftsmålen *Skyddade områden som resurs för friluftslivet* genom att åtgärder vidtas för att göra området attraktivt för friluftsliv och rekreation samt *Tillgång till natur för friluftsliv* genom att naturmiljöernas upplevelsevärden bevaras,

Konsekvensutredning

Kommunen har ingen skyldighet att göra en konsekvensutredning enligt 1 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Upplysningar

Umeå kommun vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar, och föreskrifter för området.

Umeå kommunen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet/föreskriftens syfte.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar.

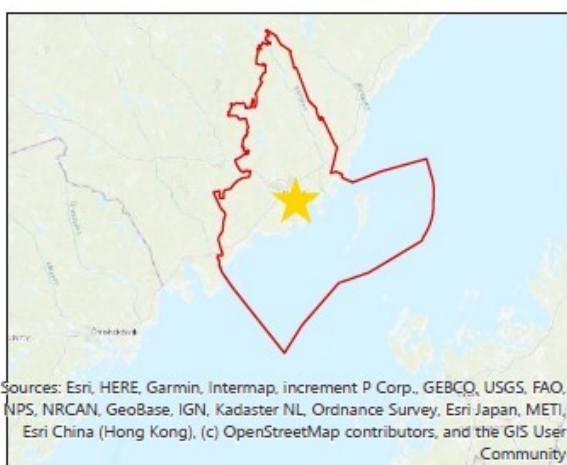
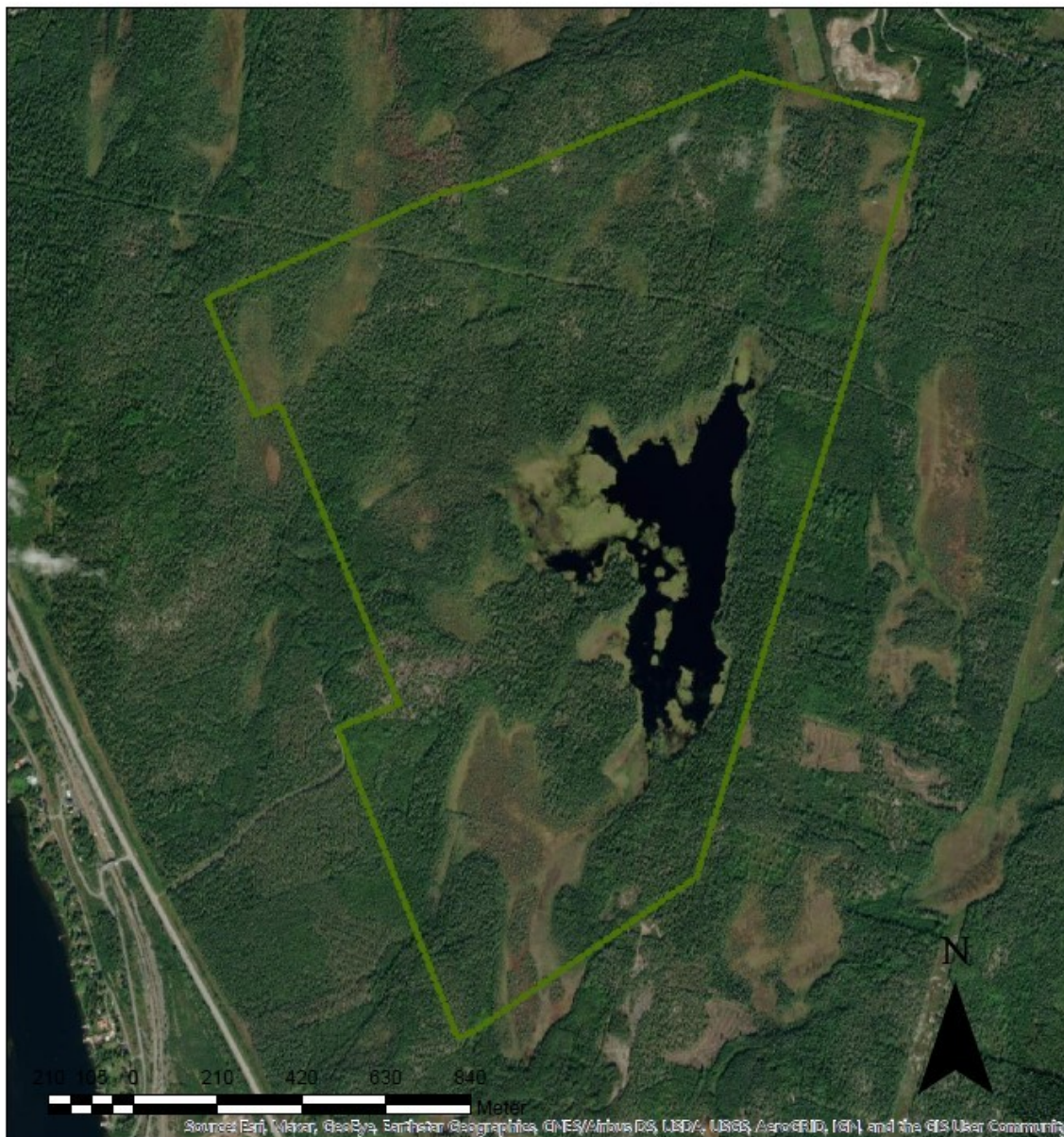
Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan kommunen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Forn- och kulturlämningar inom reservatet är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen

Bilaga 1. Beslutskarta för naturreservat Grössjön

**Naturreservat
Grössjön
Umeå Kommun
Västerbotten**

**Bilaga 1 till beslut
med dnr KSXXXXXXX**

 Naturreservat Grössjön